

КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради»
Відділ інформації, реклами, удосконалення методики і
практики бібліотечної роботи

Календар

*знаменних і пам'ятних
дат Збаражчини
на 2025 рік*

Збараж – 2024

УДК 01(477.84)

К 17

Укладач: Н. Сенчишин,
*провідний бібліограф відділу інформації,
реклами, удосконалення методики
і практики бібліотечної роботи;*

Комп'ютерний набір: Н. Сенчишин

Відповідальна за випуск: О. Бойко,
*Директор КУ «Публічна бібліотека
Збараської міської ради».*

К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2025 рік [Текст] / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2024. – 55 с.

«Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2025 рік» подає інформацію про уродженців та видатних людей, чий життя та діяльність пов'язані із Збаражчиною. Розширити коло літератури цієї тематики допоможуть видання: «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2025 рік», краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою. Також для повнішого ознайомлення з життєвим і творчим шляхом видатних людей Збаражчини можна скористатися рекомендаційними бібліографічними посібниками, виданими методично-бібліографічним відділом Збараської ЦБС та відділом інформації, реклами, удосконалення методики та практики бібліотечної роботи КУ «Публічна бібліотека ЗМР», перелік яких вказано на сторінках цього календаря.

Добір матеріалу закінчено в березні 2024 року. Адресується учителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто не байдужий до історії краю та його сьогодення.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради»: <http://www.zbarazhlibrary.com.ua/-writen-date.html>

УДК 01(477.84)

© КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради», 2024

Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року

Березень

85 років від дня народження *Вербовецького Володимира Антоновича* (17.03.1940 – 22.01.2021) – поета, композитора, культосвітнього працівника.

Травень

65 років від дня народження *Хріна Володимира Федоровича* (12.05.1960 – 31.10.2012) – поета, культосвітнього працівника.

Червень

65 років від дня народження *Багрія Петра Федоровича* (19.06.1960) – спортсмена, тренера.

Серпень

90 років від дня народження *Кіріндася Володимира Тригоровича* (01.08.1935 – 05.04.2012) – поета, публіциста, громадського діяча.

Вересень

125 років від дня народження *Смакули Олександр Теодоровича* (09.09.1900 – 17.05.1983) – вченого у галузях фізики та хімії, винахідника.

Жовтень

110 років від дня народження *Малевица Анатолія Павловича* (21.10.1915 – 09.06.1997) – педагога, краєзнавця, фольклориста.

Листопад

65 років від дня народження *Кравчука Володимира Ярославовича* (10.11.1960) – поета, літературознавця.

17 березня

85 років від дня народження *Вербовецького Володимира Антоновича* (17.03.1940 – 22.01.2021) – поета, композитора, культосвітнього працівника.

Володимир Вербовецький народився 17 березня 1940 року в селі Іванівка Тербовлянського району, Тернопільської області. Мама померла у січні 1941 року, а батько загинув у 41-му, на початку Другої Світової війни. Володимир з братом (1937 року народження) виховувались у сім'ях батькових братів. Після закінчення школи, працював в колгоспі (на комбайні). У 1960 році поступив у Тербовлянське культосвітнє училище, яке закінчив у 1964 році за спеціальністю: клубний працівник, керівник хорового колективу.

З 1964 року по 1966 рік працював в с. Залужжя Збараського району по спеціальності, а з 1966 року переведений в Збараський РБК на посаду методиста по вокально-хоровому та музичному жанрах. Керував вокально-хоровими колективами в селах: Залужжя, Зарубинці, Синява, Старий Збараж. Виступав з ними на сценах м. Тернополя (в музично-драматичному театрі, в палаці культури «Березіль», в будинку залізничника та на інших сценах).

Вірші писав постійно, але використовував їх у сценаріях агітаційно-художніх бригад, тематичних вечорів, вечорів-вшанування трудових колективів, окремих ювілярів.

З під його ліричного пера випурхнули в світ дві поетичні збірки «Передзвін» (1996), «Місто і люди» (2011).

Друкувався в газетах «Народне слово», «Амвон», в журналі «Збараж – місто в Медоборах», у збірнику «Літературна Збаражчина» (1996), у літературно-мистецькому збірнику «Рушник» (2001, 2006 рр. випуску), в альманасі «Подільська толока» (2010, 2011, 2012, 2013 рр. випуску), у літературно-художньому виданні «Шевченкіана Тернопілля» «Отче наш, Тарасе Всемогутній» (2014 р.), в обласній збірці «Подяка Богу» (2014 р.). Член НСЖУ з 2009 року.

Крім поетичних творів мав багато і музичних, а саме, пісні на слова Володимира Кравчука, Володимира Кіріндася, Марії Назар та інших поетів Тернопілля, а також і на слова Тараса Шевченка, Лесі Українки.

22.01.2021 р. рпісля важкої хвороби, на 81-ому році життя, відійшов у Божі засвіти Володимир Антонович Вербовецький.

*****

Вербовецький Володимир [Текст]: [автобіогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 8-10: фотогр.

Вербовецький Володимир Антонович [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; вступ. сл. В. Кравчук; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 5.

Вербовецький Володимир Антонович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2019. – С. 30-32.

12 травня

65 років від дня народження *Хріна Володимира Федоровича* (12.05.1960 – 31.10.2012) – журналіста, поета, композитора, публіциста.

Володимир Хрін народився 12 травня 1960 року в м. Збаражі. Закінчив Збараську середню школу № 2, Рівненський державний інститут культури (1984), із відзнакою.

З 1986 року працював в районному будинку культури Збаража. Член Національної спілки журналістів України з 1999 року. Друкувався в періодиці як вітчизняній, так і закордонній.

Співупорядник літературно-мистецького збірника «Рушник» (вип. 1, 2001), автор літературознавчих нарисів: «Штрихи до літературного процесу на Збаражчині» (2004), «Казкар Медоборів» (2009), «Творча палітра Володимира Кравчука» (2010); збірки поезій «Вірші з чужини» (2005).

Помер 31 жовтня 2012 року.

*****

Володимир Хрін [Текст] // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 7. – Тернопіль, 2011. – С. 67: фотогр.

Хрін Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2016. – С. 48-49: фотогр.

Хрін Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Літературна Збаражчина: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від., від. інформ. технологій та автомат.бібл. процесів; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2017. – С. 209-212: фотогр.

Хрін Володимир Федорович [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система; метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 42.

*****

Хрін Володимир Федорович [Електронний ресурс] // Тернопільщина. Регіональний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/hrin-volody-my-r-fedorovy-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 01. 2024.

19 червня

65 років від дня народження **Багрія Петра Федоровича** (19.06.1960) – українського спортсмена-гирьовика, заслуженого тренера України (2013). Майстра спорту міжнародного класу (1999). Почесного громадянина м. Збараж (2004). Заслуженого працівника фізичної культури і спорту (2016).

Петро Багрій народився 19 червня 1960 року у селі Болязуби, що належала до Колодненської сільської ради Збараського району (нині Тернопільський). До того, як присвятити себе спорту, здобув професію токаря в Збараському СПТУ, відслужив у війську, пропрацював кілька років на комбайновому заводі, після чого вступив до Вінницького

педінституту на факультет підготовки вчителів фізичного виховання та військової підготовки. Повернувся в Збараський район та розпочав викладацьку діяльність в рідному СПТУ, яку провадив майже 27 років, водночас відкрив у цьому закладі секцію гирьового спорту.

У 1991 році коли став срібним призером чемпіонату України з гирьового спорту в місті Хуст. У 1993-ому виконав норми майстра спорту України, став срібним призером турніру на призи «Спортивної газети». У 1994-му ввійшов до складу збірної області з гирьового спорту. Опісля три роки поспіль завойовував титул призера чемпіонату України. Особливо плідним видався 1997 рік, коли виграв чемпіонат України, Кубок України, турнір на призи «Спортивної газети» та найголовніше – вперше став чемпіоном світу у вправі «ривок». Наступного року здобув «срібло» чемпіонату України та виграв Кубок України. 1999-ий приніс бронзову медаль чемпіонату світу, рекордний виступ на чемпіонаті України, тоді ж став майстром спорту міжнародного класу. З 2001 року, виступаючи серед ветеранів, неодноразово посідав призові місця на чемпіонатах України, був багаторазовим переможцем Всеукраїнських Спортивних Ігор у складі збірної області, десять разів був чемпіоном світу серед ветеранів, з них тричі абсолютним чемпіоном серед ветеранів 40-60 років, на його рахунку і рекорд світу серед ветеранів.

Сьогодні Петро Федорович продовжує тренуватись і виступати на змаганнях різного рівня. Окрім власних здобутків пишається досягненнями своїх учнів. Будучи тренером Збараської РК ДЮСШ, передає свою майстерність вихованцям, які демонструють високі результати. Є серед них рекордсмен світу, три призери і чемпіони світу та Європи, чотири багаторазові призери України. Загалом на рахунку учнів Петра Федоровича понад двадцять медалей з чемпіонатів світу та України. За ними тягнуться і молодші перспективні спортсмени.

Спортивні досягнення:

- ✓ Бронзовий призер чемпіонату України (1994–1996),
- ✓ срібний призер чемпіонату України (1988, 2001),
- ✓ чемпіон України (1997),

- ✓ володар Кубка України (1997-1999),
- ✓ чемпіон світу (1997),
- ✓ бронзовий призер чемпіонату світу (1999),
- ✓ рекордсмен України (1999),
- ✓ семиразовий чемпіон світу серед ветеранів,
- ✓ чемпіон світу серед ветеранів віком від 40 до 60 років (2015, Цельє, Словенія),
- ✓ чемпіон Європи (довгий цикл гірі 24кг.101 підйом - рекорд світу) серед ветеранів 55-59р. м. Порто 2016 р,
- ✓ чемпіон світу серед ветеранів (двоборство) м.Турин.2016р,
- ✓ чемпіон Європи (довгий цикл гірі 24кг 109 підйомів-рекорд світу) ветерани 55-59р. м. Печ Угорщина.2017р,
- ✓ чемпіон світу серед ветеранів 55-59р. м. Лоутраки Греція 2017р.
- ✓ Чемпіон світу серед ветеранів 50-59 р., м. Ванцагелло, Італія. 2018 р.
- ✓ 2021р. Чемпіонат світу. Італія. Ванцагелло. Чемпіон та рекордсмен світу у довгому циклі. Вікова група 60-64р. 132 підйоми, гірі 16 кг.
- ✓ 2022 р. Чемпіонат Європи м. Жешув.Польща. Перше місце та рекорд світу, 137 підйомів, вікова група 60-64р., гірі 16кг.

Звання «*Заслужений працівник фізичної культури і спорту України*» отримав згідно з Указом Президента України.

*****

Бубній, П. Багрій Петро Федорович [Текст] / П. Бубній, Г. Гунтік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.65: фотогр.

Багрій Петро Федорович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік / Збараж. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2019. – С. 39-42.

Багрій Петро федорович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.1: фотогр.

Багрій Петро [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 34-36: фотогр.

*****

Багрій Петро Федорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Багрій_Петро_Федорович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 01. 2024.

Петро Багрій із Збаражжя виборів «золото» на чемпіонаті Європи з гирьового спорту [Електронний ресурс] // областЬ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: <https://oblast-te.com.ua/petro-bagrii-iz-zbarazha-vyborov-zoloto-na-chempionati-yevropy-z-gyrovogo-sportu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 01. 2024.

Томчишин, Ю. Петро Багрій зі Збаражжя знову став найсильнішим на планеті [Електронний ресурс] / Ю. Томчишин // Наш День. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <https://nday.te.ua/petro-bagrii-zi-zbarazha-znovu-stav-najsylnishymna-planeti/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11. 01. 2024.

01 серпня

90 років від дня народження *Кіріндася Володимира Григоровича* (01.08.1935 – 05.04.2012) – поета, публіциста, громадського діяча.

Володимир Кіріндась народився 01 серпня 1935 року на Чернігівщині у Срібному в селянській сім'ї. Закінчив Срібнянську середню школу (1954 р.) та Київський політехнікум зв'язку (1963 р.).

З 1954 до 1957-го року проходив дійсну військову службу. Потім працював заступником начальника районного вузла зв'язку в Збаражжі, Корюківцях Чернігівської області, Теофіполі Хмельницької області, знову у Збаражжі. Більше 10 років працював інженером з охорони праці і пожежної безпеки районного вузла електрозв'язку, центру електрозв'язку № 4 у

Збаражі (до 25 червня 2001 року). Очолював Оборонне товариство, обирався заступником голови Збараської міської ради.

Із 1998 року – член Національної спілки журналістів України, член Тернопільського обласного літературного об'єднання при ТТО НСПУ та літературно-мистецького клубу «Золота троянда» (м. Хмільник, Вінницької області), член Збараської районної літературно-мистецької студії «Рушник». Друкувався як критик та рецензент, поет у місцевій, обласній, центральній пресі: «Народне слово» («Колгоспне життя»), «Свобода», «Вільне життя», «Тернопіль Вечірній», «Селянська доля», «Вісник історії краю», «Демократична Україна», «Срібнянщина», «Амвон», журналах «Київ», «Дзвін» та інших виданнях. У 1997 році вийшла поетична збірка «Болюче слово висію», у 2000 – «Істина, що зорить», 2006 рік – «Мелодія літа».

В. Кіріндась – ініціатор відкриття пам'ятної дошки письменнику Івану Романовичу Горбатову та найменування вулиці в його честь у селі Заруддя на Збаражчині. Опрацював творчу спадщину та підготував до друку збірку новел письменника-журналіста Василя Гриба «Незакінчена новела». Лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких. Почесний громадянин м. Збаража з 2005 року.

Помер поет у квітні 2012 року на 77-му році життя після важкої хвороби. Похований у м. Збаражі.

*****

«Прагнучи пізнати істину» [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська.; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – 8 с.

Кіріндась Володимир [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 68-70.

Кіріндась Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 28-31: фотогр.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Збаражу – 800: Події. Дати. Імена.: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2011. – С. 70-72.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Лауреати літературних премій – наші земляки: бібліогр. покажчик / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2006. – С. 9-11.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 30-32.

Кіріндась Володимир Григорович [Текст]: [біогр.] // Тернопільський Енциклопедичний словник. Т.2. К-О. – Тернопіль, 2005. – С. 79.

*****

Кіріндась Володимир Григорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кіріндась-Володимир_Григорович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12.01.2024.

Кіріндась Володимир Григорович [Електронний ресурс] // Тернопільщина. Регіонал. Інформ. портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/kirindas-volodymyr-grygorovych/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 12.01.2024.

09 вересня

125 років від дня народження **Смакули Олександра Теодоровича** (09.09.1900 – 17.05.1983) – українського фізика, винахідника антирефлексійного покриття лінз, фундатора квантової органічної хімії.

Олександр Теодорович Смакула увійшов у історію науки як один із найвидатніших українських фізиків ХХ ст. Він є гордістю не лише українського народу, а й світової науки. Понад 40 років свого життя Олександр Смакула віддав науці за межами України. «Але свої Батьківщини не забув і повік не забуду», – писав він у 1964 році.

Олександр Смакула народився 9 вересня 1900 року в селі Доброводи неподалік від Збаража на Тернопільщині (нині Збаразька ОТГ Тернопільського р-ну) в селянській родині.

Після закінчення початкової школи у своєму рідному селі, вчився в Збаразькій гімназії. Проте війна перервала навчання. Від 1912 по 1914 роки вдалося закінчити лише два класи гімназії. Уже в юнацькі роки Олександр виявив успадковану від батьків любов до рідного краю і до його історичного минулого. Він поширює у рідному селі твори Шевченка й Франка, організовує вистави за п'єсами Карпенка-Карого та Старицького, за що не раз зазнає утисків від польської влади. Війна 1914 р. та події 1918 р. спонукали його до безпосередньої участі у встановленні національної влади у Доброводах. Як свідомий юнак-гімназист, Олександр Смакула вступив до лав Української галицької армії.

Згодом, у 1922 р., О. Смакула з відзнакою закінчив навчання в Тернопільській гімназії і того ж року склав іспити до Геттінгенського університету – відомого європейського наукового центру в Німеччині. Коли він навчався в Тернопільській класичній гімназії, то професором математики і фізики в нього був Мирон Зарицький. Саме Зарицький був опікуном випускного гімназійного класу Смакули і порадив юнакові продовжити навчання у Геттінгенському університеті. На той час там працювали видатні вчені Вернер Гейзенберг, Макс Борн, Роберт Поль та ін. У 1927 році Олександр Смакула склав докторський іспит і успішно захистив дисертацію, здобув науковий ступінь доктора філософії та став працювати асистентом у фізичному інституті під керівництвом професора Роберта Поля.

Олександр мав добру наукову перспективу в Німеччині, та все-таки прагнув повернутися на рідну землю. 1928 року

він, на запрошення колишнього вчителя і земляка професора А. Музички, приїхав до Одеси працювати в університеті. Проте, беручи до уваги винятково тяжкі часи для України й особисто для О. Смакули, професор Поль відкликав його до Німеччини. Кінець 20-х років минулого століття проходив у науці під знаком становлення фундаментальної фізичної теорії – квантової механіки. Будучи у вирі таких епохальних подій, О. Смакула один з перших застосував поняття цієї науки для з'ясування механізмів взаємодії електромагнітного випромінювання з твердими тілами.

1930 року молодий учений почав працювати у Гайдельберзі в Інституті медичних досліджень керівником оптичної лабораторії. Тут, досліджуючи стероїди, вітаміни, органічні кристали, він стає фактично фундатором квантової органічної хімії. Його праці створили передумови для синтезу вітамінів А, В2 та ін. Процес трансформації кристалічного вуглецю електричними збудженнями р-електронів називають тепер «інверсією Смакули».

Використавши поняття квантових осциляторів, Олександр Смакула зміг пояснити радіаційне забарвлення кристалів і вивести кількісне математичне співвідношення, відоме в науці як «формула Смакули». Цю працю було надруковано 1930 року в журналі «Zeitschrift fur Physik», що зробило ім'я автора відомим у науковому світі.

У 1934 р. О. Смакула став керівником дослідної лабораторії всесвітньо відомої фірми Карла Цайсса в Єні. Він створює такі оптичні кристали, як фтористий літій та натрій, а також оригінальні мастила, придатні до використання за високих і низьких температур. Винаходить також унікальну сполуку – бром йодид талію, яка і сьогодні широко використовується в приладах нічного бачення.

У 30-40-х рр. інтереси О. Смакули були зосереджені навколо проблеми оптики і спектроскопії кристалів. У 1935 році він робить відкриття, на яке отримав патент Німеччини: спосіб поліпшення оптичних приладів, що отримав назву «просвітлення оптики» і увійшов у історію науки під номером 6885767. Оскільки оптичні лінзи є основним елементом різних

приладів – мікроскопів, фотоапаратів, телескопів, перископів, стереотруб, біноклів, різних оптичних пристроїв до стрілецької зброї тощо – це відкриття стало великим здобутком, яким користується все людство до сьогодні, як на Землі, так і в космосі для фотографування Землі та інших планет.

Наприкінці війни учений разом з іншими видатними фізиками й інженерами переїхав до США, де працював у військовому форті-лабораторії (штат Вірджинія) і досліджував матеріали для інфрачервоної техніки. 1951 року Смакулу запрошують на посаду професора Массачусетського технологічного інституту, при якому згодом він заснував і очолив лабораторію фізики кристалів. Цей науковий заклад вважається найкращою вищою технічною науковою інституцією в Америці. Тут він почав займатися найактуальнішими проблемами твердотільної електроніки, дослідженням технології і властивостей електрооптичних матеріалів і пристроїв, феромагнітних і п'єзоелектричних матеріалів, лазерів на рідкоземельних елементах, тонких плівок, нових нелінійних напівпровідникових кристалів, органічних та надпровідних структур.

Згодом він стає почесним головою Товариства українських інженерів Америки, дійсним членом НТШ та інших наукових товариств, членом Нью-Йоркської Академії наук, стає добре знаним вченим у всьому світі.

Впродовж довгих років життя за кордоном учений мріяв побачити Україну. Його мрія здійснилася у 1971 році, коли О. Смакула приїхав на наукову конференцію, що відбувалася у вірменському місті Цахкадзорі. На особисте прохання та за сприяння Президента Академії наук тодішнього Радянського Союзу академіка Мстислава Келдиша, Олександрові Смакулі дозволили (єдиний раз) побувати в Україні, в Києві й у себе вдома у Доброводах. Проживши більшість свого життя за межами України, Олександр Смакула мав почуття великої любові до своєї землі, яке не згасло з роками.

Своє земне життя Смакула завершив на чужій землі 17 травня 1983 року у місті Обурн, штат Массачусетс, США.

У пам'ять про свого видатного крайнина науковці-земляки 1996 року заснували Тернопільський обласний Фонд Олександра Смакули, який має за мету пошук і повернення до активного наукового й культурного обігу спадщини О. Смакули та інших українських учених.

*****

Винниченко І. І. Смакула Олександр Теодорович [Текст] / І. І. Винниченко // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін] Інститут історії України НАН України. – Київ: Наукова думка, 2012. – Т. 9 : Прил – С. – С. 666.

Пиндус, Б. Смакула Олександр Теодорович [Текст]: [біогр.] / Б. Пиндус, Л. Щербак // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т. 3 П. – Я. – С. 297-298.

Смакула Олександр Теодорович [Текст] // Видатні люди Збаражчини: інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 66-67.

Смакула Олександр Теодорович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік / Збараж. централіз. бібл. система, метод.- бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2019. – С. 49-53.

Смакула Олександр: геній родом із Добровід [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2010. – 22 с.

*****

Маслій, М. Історія про те, як фізик з Тернопільщини винайшов технологію, якою користується весь світ [Електронний ресурс] / Михайло Маслій // Бомок. Новини Львова та України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: <https://bomok.com.ua/novyny/istoriya-pro-te-yak-fizyk-iz-terнопilshhyny-vynajshov-tehnologiyu-yakoyu-korystuyetsya-ves-svit/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15.01.2024.

Олександр Смакула – винахідник антирефлексійного покриття лінз [Електронний ресурс] / підгот.: В. Федів, О. Микитюк, О. Олар // Буковинський державний медичний університет. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/3400-oleksandr-smakula->

[vinahidnik-antirefleksijnogo-pokrittya-linz/](#), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 14.01.2024.

Смакула Олександр Теодорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Смакула-Олександр_Теодорович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15.01.2024.

Українець, Н. Минуло 120 років з дня народження уродження Тернопільщини, що прославився на весь світ [Електронний ресурс] / Наталія Українець // Реально. Політика, факти, події. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2015. – Режим доступу: <https://realno.te.ua/novyny/минуло-120-років-з-дня-народження-уродже/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 15.01.2024.

21 жовтня

110 років від дня народження *Малеви́ча Анато́лія Павловича* (21.10.1915 – 09.06.1997) – *педагога, краєзнавця, фольклориста, історика.*

Анатолій Павлович Малеви́ч народився 21 жовтня 1915 року в селі Бережанці Лановецького району (нині Лановецької міської громади Кременецького району Тернопільської обл.).

Закінчив гімназію в м. Кременці, навчався у Варшавському університеті (Польща). В 1939 році Друга світова війна перервала навчання Анатолія. Він повертається в рідний край, працює вчителем у Лосятині, а з 1941 року – директором школи в Старому Таражі на Кременеччині. Розповідає його дружина Зіновія Павлівна: «Окупаційна влада двічі намагалася розстріляти Анатолія за пропаганду української мови. Рятувало вікно, добрі люди». У 1944-1945 рр. він – солдат мінометної роти в

Червоній Армії. Пройшов дорогами війни від Тернополя до Берліна. Після демобілізації повертається на освітянську ниву. Був інспектором, завідувачим Микулинецьким районним відділом народної освіти. Навчався заочно в Чернівецькому державному університеті на філологічному факультеті, який закінчив 1952 року. В 1951-1955 рр. працював заступником завідуючого обласним відділом народної освіти. Як розповідає дружина, 31 травня 1952 року за вказівкою КДБ звільнений з посади і направлений рядовим вчителем у Збаразьку ЗОШ №2 з рекомендацією не використовувати на керівних посадах. Пильне око КДБ він відчував на кожному кроці. В 1954 році одружився із Зіновією Павлівною Гевко, педагогом за професією. В 1956 році у них народилася донька Наталя, а в 1960-му – син Юрій.

З 1964 року Анатолій Малевич – завідуючий навчальною частиною СШ №2. Він чудово володів багатьма мовами: німецькою, французькою, польською, російською, тому його публікації знає зарубіжжя.

Протягом всього життя займався пропагандою охорони історії та культурних пам'яток, зберігав і записував фольклор, писав безліч нарисів, статей з історії України та краєзнавства. У 1984 році видав ілюстрований історико-краєзнавчий нарис «Збараж». З початку 90-их років з-під пера виходять нариси, путівники, буклети: «Просвіта на Збаражчині», «Морозенко», «Дмитро Байда-Вишневецький», «Збаразький замок», «Вишнівець», «Неопалима купина», «Літопис землі Збаразької». Ряд його наукових праць з філології Міністерство освіти України пропонувало для використання як посібник для вищих навчальних закладів та середньої школи.

Анатолій Малевич – автор розділу «Славні імена» в альманасі «Літературна Збаражчина». В розділі йдеться про Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку, В. Стефаніка. На письмовому столі майже готовим до друку залишився рукопис книги «Лікарі Збаражчини».

З відродженням товариства «Просвіта» Анатолій Павлович, незважаючи на вік і тяжку хворобу, очолив його осередок у Збаражі й незмінно керував ним до останніх днів

свого життя. Збаразька «Просвіта» першою в Україні виступила зі зверненням «Всім селом – у «Просвіту», яке було рекомендоване просвітянським організаціям.

Він був членом Всеукраїнської спілки краєзнавців. Працю його оцінили, присвоївши в 1977 році звання Почесного краєзнавця України, Почесного громадянина Збаража.

9 червня 1997 року Анатолій Павлович відійшов у вічність. Тепер одна з вулиць Збаража носить його ім'я.

*****

Анатолій Малевич [Текст] // Тернопілля 95: регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С. 778.

Головин, Б. Малевич Анатолій Павлович [Текст] / Б. Головин, Б. Савак, М. Ханас // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2: К-О. – С. 442: фотогр.

Літописець рідного краю: Анатолій Павлович Малевич [Текст]: попередж. дов. / Збараз. центр. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2005. – 15 с.

Малевич Анатолій [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 53-55: фотогр.

Малевич Анатолій [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збаразької славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 219-226: фотогр.

Малевич Анатолій Павлович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 47-49.

Малевич Анатолій Павлович [Текст] // Література землі Збаразької / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. М. Дем'янюк. – Збараж, 1995. – С. 11-13.

*****

Малевич Анатолій [Електронний ресурс] // Тернопільщина. Регіональний інформаційний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/2010-04->

[08-14-16-43/](#), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Малевиц Анатолій Павлович [Електронний ресурс] // NiNa.Az. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Малевиц_Анатолій_Павлович.html, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Малевиц Анатолій Павлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Малевиц_Анатолій_Павлович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

10 листопада

65 років від дня народження *Кравчука Володимира Ярославовича* (10.11.1960) – поета, журналіста, літературознавця.

Володимир Ярославович Кравчук народився 10 листопада 1960 р. в с. Добромірка, Збарзького району (нині Тернопільський) Тернопільської області. Після закінчення школи навчався на лікувальному факультеті Кременецького медичного училища, яке закінчив у 1981 році.

У 1986 р. брав участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. У 90-их роках працював фельдшером невідкладної медичної допомоги в м. Тернопіль. Служив в армії.

У 2002-2007 рр. навчався у Харківському міжнародному фінансово-економічному інституті (нині – Харківський інститут фінансів Київського національного торговельно-економічного університету).

Упорядкував та видав два випуски (2001, 2006) літературно-мистецького альманаху «Рушник» у м. Збараж. У це видання ввійшли твори авторів літстудійців однойменної літературно-мистецької студії, яка працює при Збаразькому районному будинку культури.

Із грудня 2007 р. по березень 2009 р. працював редактором Збаразької районної газети «Народне слово», а також помічником санітарного лікаря районної санепідемстанції (м. Збараж). З квітня 2009 року керівник літературно-мистецької студії «Рушник» при Збаразькому РБК.

Член Національної спілки письменників України (1999), НСЖУ (1998). Лауреат літературно-мистецької премії ім. І. Блажкевич, премії журналу «Літературний Тернопіль». Дипломант премій ім. В. Вихруща та італійського часопису «Giorni nostri». Володар «Золотої медалі української журналістики». Редактор багатьох поетичних збірок, видань для дітей та юнацтва.

Твори друкувалися в українській періодиці, у виданнях Латвії, Італії, Канади, США, Австралії. Друкувався в альманасі «Вітрила-80», колективному збірнику «Веселий ярмарок», у журналах «Дзвін» («Жовтень»), «Перець», «Малятко», «Тернопіль», «Вітчизна». Свої твори також друкував у часописах Латвії, Італії, США, Австралії. Більшість творів написана для дітей. Окремі твори з цієї тематики брали участь в Міжнародному конкурсі талановитої молоді «Гранослов» м. Київ.

Вірші Володимира Кравчука покладені на музику, яку написали Ю. Бірковий, В. Добровольський, Л. Панюс (м. Тереховля). Із 1998 року – член Національної спілки журналістів України, а з 1999 р. – Національної спілки письменників України. В 2020 р. В. Кравчуку вручено Почесну грамоту ім. Бориса Олійника, за підписом голови УФК академіка Олександра Бакуменка (м. Київ), за активну творчу, громадську та благодійницьку діяльність на ниві відродження і розвитку національної культури.

*****

«Дарую Вам тепло душі своєї» [Текст]: реком. бібл. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б.в.], 2010. – 17 с.: фотогр.

Барна, В. Кравчук Володимир Ярославович [Текст]: [біогр.] / В. Барна // Тернопільський Енциклопедичний словник. Т. 2: К-О. – Тернопіль, 2005. – С. 214: фотогр.

Володимир Кравчук [Текст]: [біогр.] // Письменники Тернопілля. Члени Національної спілки письменників України: бібліограф. довід. – Тернопіль, 2010. – С. 58: фотогр.

Кравчук Володимир [Текст] // Літературна Збаражчина : реком.-бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Всеукр. громад. орг. «Укр. бібл. асоц.», Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. П. Сороки. – Збараж; Тернопіль, 2017. – С. 100-112: фотогр.

Кравчук Володимир [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 31-34: фотогр.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 41-43.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2020 рік / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2019. – С. 40-45: фотогр.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Лауреати літературних премій – наші земляки: бібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2006. – С. 60-63.

Кравчук Володимир Ярославович [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 33-34.

*****

Кравчук Володимир Ярославович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кравчук_Володимир_Ярославович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Кравчук Володимир [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна бібліотека для дітей. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?].

– Режим доступу: <https://odb.te.ua/writers/kravchuk-volodymyr/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Кравчук Володимир [Електронний ресурс] // Письменницький портал Пилипа Юрика та Міжнародного фонду ім. Павла Глазового . – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://pilipyurik.com/ukrainskie-literatory/874-kravchuk-volodymyr>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Кравчук Володимир Ярославич [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України . – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-2598>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

*****

Січень

5 січня 1895 р. в с. Чернихівці Збарзького району (нині Тернопільський) народився **Джус Володимир Іванович** – винахідник, підприємець, громадський діяч. Закінчив ремісничу школу, працював механіком на фабриках і заводах. Автор багатьох винаходів, у т. ч. в літакобудуванні (скріплювач металічних частин, згодом поширились на медицину); зареєстрував 32 патенти у США, Великій Британії, Франції та інших країнах. Провадив своє підприємство, на якому виготовляли згадані скріплювачі. Відзначений подякою секретаріату оборони США. Перший президент (1948) і меценат Українського інституту Америки в Нью-Йорку, під який пожертвував будинок вартістю 225 тис. дол.

Помер Джус В. І. 19 червня 1964 року в м. Нью-Йорк.

*****

Джус Володимир [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Чернихівці: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2023. – С. 12-18.

15 січня 1910 р. в с. Розношинці Збараського району (нині Тернопільський) народився **Смолій Іван Павлович** – педагог, психолог, філолог, літературознавець, вчений, бібліофіл, публіцист, громадський діяч. Закінчив Тернопільську гімназію (1929 р.), навчався на відділах класичної філології, класичної педагогіки (1936 р.), відділі української філології (1945-50 рр.) Львівського університету. 1954-71 рр. викладач психології, доцент, зав кафедри (1962-71 рр.) педагогіки і психології Кременецького (від 1969 р. – Тернопільського) педагогічного інституту (нині ТНПУ). Автор наукових, науково-методичних, науково-популярних праць із української мови та літератури, мистецтва, книговидавничої справи, музейництва. Досліджував творчу спадщину С. Крушельницької, Л. Українки, Ю. Словацького, В. Стефаніка, Т. Шевченка та ін. Як власник домашньої бібліотеки (яку перед смертю подарував рідній школі і Тернопільському державному педагогічному університету) (понад 4 тис. книг), долучився до збагачення книжкових фондів бібліотек та музеїв України.

Помер Іван Павлович Смолій на 77 році життя, 1986 р. у Тернополі, похований у рідному селі Розношинці.

*****

М. Тимочко **Участь філолога І. П. Смолія у збагаченні книжкових фондів бібліотек та музеїв України** [Електронний ресурс] / М. Тимочко // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42771/46-Timochko.pdf?sequence=1>, ільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

24 січня 1940 р. в селі Нижчі Луб'янки Збараського р-ну (нині Тернопільський) Тернопільської обл. народився **Гевко Богдан Матвійович** – доктор технічних наук, професор, Заслужений винахідник України. В 1957 р. з відзнакою закінчив Збараську середню школу № 2. У 1957–1962 рр. навчався на механічному факультеті Львівського сільськогосподарського інституту (тепер Львівський аграрний університет) за фахом інженер-механік. По закінченню університету працював на посадах інженера-технолога, старшого інженера інструментального цеху. З 10.02.1971 р. – асистент кафедри технології машинобудування Тернопільського філіалу ЛПІ. З 1969 до 1971 рр. навчався в аспірантурі Української сільськогосподарської академії в м. Києві. 1.02.1971 року захистив кандидатську дисертацію на тему: «Розробка і дослідження дозаторів сипких матеріалів». Керівник роботи – акад. Василенко П. М. З 1974 р. – доцент кафедри технології машинобудування. У 1987 р. в Ростовському інституті сільськогосподарського машино-будування захистив докторську дисертацію на тему: «Науково-прикладні основи проектування гвинтових транспортних механізмів машин». З 1988р. – професор кафедри технології машинобудування. З 1974-го – завідувач кафедри технології машинобудування. З 1991 р. – проректор з науково-дослідної роботи. У 1990-му році присвоєно звання **«Заслужений винахідник України»**, у 1992 р. – академік інженерної академії України. У 1991 р. за участю Гевка Б. М. та Рибак Т. І. було відкрито кандидатську раду зі спеціальності «Машини та засоби механізації сільськогосподарського виробництва», де головою спеціалізованої ради був Гевко Б. М. У 2002 р. був головою спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями «Технологія машино-будування», «Процеси мехобробки, верстати та інструменти», «Піднімально-транспортні машини», які функціонують при Тернопільському національному технічному університеті ім. Івана Пулюя.

Наукова школа Гевка Б. М. заснована у 1987 році. Основні напрямки її діяльності: розроблення конструкцій гвинтових транспортно-технологічних систем машин; розроблення технології виготовлення робочих органів транспортно-технологічних систем машин; оптимізація параметрів гвинтових жорстких і гнучких конвеєрів; обґрунтування параметрів різнопрофільних гвинтових робочих органів спеціального призначення і технологій їх виготовлення; створення трубчастих тягових конвеєрів для транспортування сипких матеріалів; синтез конструкцій технологічного оснащення для механічної обробки внутрішніх поверхонь корпусних деталей; створенням стендового обладнання для дослідження гвинтових робочих органів машин та обладнання.

Богдан Матвійович підготував 4 докторів наук та 30 кандидатів наук із 4 спеціальностей. Автор і співавтор 420 публікацій, із них 5 монографій, 302 авторських свідоцтва і патенти України, 115 наукових статей, 2 підручники з грифом МОН.

19 березня 2019 року відійшов у вічність доктор технічних наук, професор – Гевко Богдан Матвійович.

*****

Гевко Богдан [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вусп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 30-33: фотогр.

Березень

2 березня 1950 р. в селі Кобилля Збараського району (нині Тернопільський) народився *Грешук Григорій Григорович* – журналіст, публіцист. Закінчив, Бережанський технікум механізації та електрифікації с/г, факультет журналістики Львівського університету. Працював завідувачем відділу Збараської районної газети, заступником редактора Гусятинської районної газети, редактором відділу

політики і національного відродження першої демократичної газети у Західній Україні «Тернопіль вечірній». З 1994-го по 1997 рр. Григорій Грещук – редактор газети «Тернове поле». Працював прес-секретарем Тернопільської облради. З 1998 року (до виходу на заслужений відпочинок) – кореспондент обласної газети «Свобода». Григорій Григорович був членом Національної спілки журналістів України. Г.

Грещук є автором історичного дослідження про етапи формування адміністративно-територіальної цілісності Тернопільської області, яке він висвітлив у своїй книзі «Так поставало Тернопілля». Він також редагував навчальний підручник для загальноосвітніх шкіл «Основи релігієзнавства», автор монографії «Історія Койгородського краю» і низки наукових та публіцистичних статей в українській та зарубіжній періодиці.

17 квітня 2018 року на 69 році життя після тривалої важкої недуги перестало битися серце відомого Тернопільського журналіста, громадського діяча і дослідника історії Тернопілля Григорія Григоровича Грещука.

*****

Грещук Григорій [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; всуп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 90-95: фотогр.

5 березня 1850 р. в селі Добромірка Збараського району (нині Тернопільський) Тернопільської області народився **Загородний Максим Теодорович** – громадський діяч. Був війтом у містечку Підволочиськ.

Він запровадив будову залізниці неподалік свого села. Після закінчення будівництва, залізничну станцію назвали на його честь – Максимівкою. Станцію відкрито 4 листопада 1871

року, одночасно із відкриттям руху на всій лінії Тернопіль – Підволочиськ. Сучасна назва станції – Максимівка-Тернопільська вживається після 1950-х років, є вантажно-пасажирською проміжною залізничною станцією Тернопільської дирекції залізничних перевезень Львівської залізниці.

Помер Максим Загородний 23 березня 1902 року та похований на цвинтарі у селі Добромірка. Його жінка Параскевія померла 15 листопада 1917 року.

Внук та правнучка Максима Загородного – Тадей Олександр та Дарія Загородні, які у 1949 році емігрували до міста Сідней (Австралія), написали книгу «Подорож однієї сім'ї зі Львова до Сіднею». В книзі описано нелегку історію родини Загородних.

*****

Загородний Максим [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Добромірка: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2020. – С. 16-17.

8 березня 1885 року в с. Чернихівці Збараського району (нині Тернопільський) Тернопільської області народився **Петро Іванович Мечник** – філософ, етнолог, громадсько-освітній діяч, старшина УГА. Доктор філософії. Член НТШ (1913), товариств «Просвіта», «Рідна школа». Закінчив філософський факультет Львівського університету (1909). Від 1911 – у філії Львів. академ. гімназії: професор пропедевтики філософії, психології, логіки, грецької, латинської та німецької мов. У 1914 мобілізований до австрійської армії, служив поручником, був поранений. У листопаді 1918 став сотником УГА, ад'ютантом генерала М. Омеляновича-Павленка. Під час війни з більшовиками був полонений, утік. У листопаді 1920 повернувся до Львова. До 1939 викладав нім. мову в першій

українській приватній дівочій гімназії у Галичині, приват. дівочій гімназії товариства «Рідна школа» (від 1945 – середня школа № 5; 1950–53 рр. – викладач німецької мови, логіки та психології). 1938–40 рр. – викладач польської гімназії; за сумісництвом наприкінці 1939 – на початку 1940 – директор курсів підвищення кваліфікації учителів, згодом – у штаті обл. Інституту удосконалення вчителів. Викладав курс української мови для аспірантів і клін. ординаторів у Львів. мед. інституті. 1939-44 – директор 1-ї Української державної гімназії. У вересні 1940 – червні 1941 – старший викладач кафедри української мови Львівського університету. У січні 1945 – травні 1948 – н. с., завідувач відділу, дир. та учений секр. Державного етнографічного музею. Наукові інтереси: психологія, теор. і практ. педагогіка; розвиток української мови та літ-ри; організація музей. справи; духовно-релігійні вірування й нар. обрядовість гуцулів. Автор дослідження «Гуцульський похоронний обряд і теорія оживання примітивізму» (1945, неопубл.). Друкував літ. і публіцист. статті з питань виховання, теор. і практ. педагогіки, а також перекл., власні поезії та спогади про війну.

Про останні роки його життя відомо мало. Наявні лише фрагментарні згадки про те, що в 1950-1953 рр. він повернувся до педагогічної діяльності, викладав німецьку мову, логіку та психологію, проте навіть не відомо, в якому навчальному закладі. Нічого поки що не відомо про обставини його смерті 9 червня 1953 р. на 68-му році життя. Тож потребує перевірки версія одного з авторів спогадів у діаспорній «Свободі» про те, що П. Мечник «загинув від кулі НКВД», яка, очевидно, побутувала у середовищі українців Північної Америки. Іншими словами, обставини останніх п'яти років життя та смерті вченого після його звільнення з ДЕМ потребують подальших пошуків як серед архівних матеріалів, так, можливо, усних свідчень сусідів чи інших осіб, які його знали. Вченого похоронили у спільній могилі з батьками його дружини на Личаківському цвинтарі. Могила збереглася до нашого часу.

*****

Мечник Петро [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Чернихівці: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збарзької міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2023. – С. 27-29.

18 березня 1880 р. у с. Нижчі Луб'янки Збарзького району (нині Тернопільський) народився **Дудинський Роман Васильович** – військовик, отаман (майор) УГА. Після закінчення гімназії в Тернополі (у 1908 р.) навчався у Львівській політехніці (закінчив у 1913 р.). Від серпня 1914 до 1917 року командував сотнею Легіону УСС. У 1914-1916 рр. сотня Дудинського відзначилася під час боїв у районі Синьовидного й Маківки в Карпатах; у бою на горі Лисоні біля Бережан (був поранений), над річкою Стрипою.

Командант запасного Коша УСС у Станиславові. У 1919 році командував Коломийською (другою) бригадою УГА (короткочасово), потім 13-ю бригадою УГА. Потрапив у більшовицький полон навесні 1920 року.

Перебував у Кожуховському концтаборі під Москвою, де 14 липня 1920 року помер у тюремній лікарні.

*****

Дудинський Роман Васильович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дудинський_Роман_Васильович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Квітень

18 квітня 1880 р. у с. Шили Збараського району (нині Тернопільський) народився майбутній організатор і керівник націоналістичного підпілля **Василь Пастушенко – військовик**. Навчаючись у гімназії, хлопець був виключений із 7 класу за приналежність до Української військової організації (УВО). У листопаді 1928 року був затриманий та заарештований польською поліцією і засуджений до двох тижнів ув'язнення. До ОУН Василь Пастушенко приєднався одразу ж після її створення у 1929 році. Чергове затримання, пов'язане із підозрою щодо участі в саботажних акціях, відбулося 2 жовтня 1930 року. За участь в УВО Львівським окружним судом 12 лютого 1931 року Василя Пастушенка засудили до 8 місяців ув'язнення. Після звільнення Василь Пастушенко працював з Збараському повітовому Союзі кооперативів (1933-1934), згодом у кооперативі в Підволочиську (1934). Як організатора бойових груп ОУН його заарештували і відправили у концентраційний табір «Берега Картузька» на дев'ять років. Василь Пастушенко вийшов на волю, як і багато українських націоналістів, у вересні 1939 року з початком Другої світової війни. Разом з побратимами готував похідні групи ОУН, які мали відправитися на Надніпрянську Україну. Був командиром рою «Л1» Південної похідної групи ОУН, з яким у жовтні 1941 р. прибув у Запоріжжя для розбудови тут мережі Організації. Керівник Запорізького обласного проводу ОУН (поч. 1942 – кін. весни 1943). Через загрозу арешту гестапо Василь Пастушенко був відкликаний у крайовий провід та скерований на Полтавщину. Через наближення Червоної армії переїхав у Київ, де очолив Київський обласний провід ОУН і одночасно виконував функції заступника крайового провідника Осередньо-Східних українських земель.

Загинув 31 січня 1944 року від рук червоних партизан неподалік від Дермані. Згідно з наказом Головного військового

штабу УПА від 11 жовтня 1945 року посмертно нагороджений Срібним Хрестом заслуги.

*****

Пастушенко Василь [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Шили: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2020. – С. 20-22.

Травень

21 травня 1985 р. у с. Синява Збараського району (нині Тернопільський) народилась **Сергєєва-Черненко Наталя Миколаївна** – українська акторка, художниця (творче ім'я «ПтиЧка невеличка»). Началася у Синявській загальноосвітній школі (2000). Закінчила Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму (спеціальність – кравець верхнього одягу), театральне відділення Тернопільського музичного училища імені Соломії Крушельницької (курс народного артиста України В'ячеслава Хім'яка), катедру театральної режисури Рівненського державного гуманітарного університету (спеціальність – сценічне мистецтво). Співала в народному аматорському хорі національно-патріотичної пісні «Заграва».

Від 2008 – акторка Тернопільського академічного обласного драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Перші малюнки намалювала протягом ковід-карантину. Згодом заснувала бренд «Птичка-невеличка».

Ролі в театрі:

Наталка Полтавка, «Наталка Полтавка» І. Котляревського; Оксана, «Запорожці за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського; Хава, «Поми-нальна молитва» Тев'є Тевеля; Маруся, «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого; Оксана, «Ніч перед Різдом» М. Гоголя; Оленка, «Як наші діди парубкували» В. Канівця;

Мавка, «Лісова пісня» Лесі Українки; Мелашка, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького; Ксеня, «Гуцулка Ксеня» Я. Барнича; Марія, «Ісус - Син Бога Живого» В. Босовича;

*****

Сергєєва-Черненко Наталя [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Синява: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2021. – С. 15-16.

Червень

5 червня 1955 р. в м. Збаражі народився **Ярема Ігор Теодорович** – **науковець, інженер-механік**. Кандидат технічних наук (1988 р.), Нагороджений двома Срібними медалями ВДНГ СРСР (1987р, 1992р);. Інші нагороди. Закінчив Тернопільський філіал Львівського політехнічного інституту (1997 р.). Працював інженер-конструктором у ВПКТІ – світло (м. Тернопіль), з 1995 р. по вересень 2016 р. – завідувач науково-дослідної лабораторії №1 ТДТУ ім. І. Пулюя (нині Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя). З жовтня 2016 р. – доцент кафедри Конструювання верстатів, інструментів та машин. Розробки з участю І. Т. Яреми впроваджені на імпортному та вітчизняному обладнанні компресорних станцій магістральних газопроводів «Союз», «Уренгой-Помари-Ужгород», «Прогрес-2» та сховищах підземного зберігання газу зі значним економічним ефектом. Автор та співавтор понад 60 наукових праць, має 11 авторських свідоцтв на винаходи.

*****

Ярема Ігор Теодорович [Електронний ресурс] // Кафедра конструювання верстатів, інструментів та машин ТНТУ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://kaf->

8 червня 1965 р. у селі Вільхове Львівської області народився **Поліха Ігор Зіновійович** – український дипломат. Проживав у м. Збаражі, навчався в середній школі № 2. Ігор П. має диплом спеціаліста з міжнародних відносин зі знанням східних мов. У 1989 році він закінчив інститут міжнародних відносин у Москві. Поліха – **кандидат історичних наук**. Після закінчення інституту влаштувався працювати до міністерства закордонних справ Радянського Союзу. Обіймав посаду референта-секретаря міністерства. Потім І. Поліха був направлений до радянського посольства в Індії. Після набуття Україною незалежності залишався в Індії до 1994 року вже як український дипломат. Обіймав посади третього та другого секретаря. Після повернення в Україну протягом двох років працював у відділі Азії та Тихоокеанського регіону вітчизняного МЗС. З 1997 по 2000 та з 2002-2004 року дипломат працював у президентській адміністрації. Займався питаннями зовнішньої політики України. У проміжку (2000–2002) між цією роботою був радником посольства України в Туреччині.

З 2004 по 2010 рік Ігор Поліха очолював посольства України в Пакистані, Індії, Бангладеш Непалі, на Мальдівських островах і Шрі-Ланці. Потім упродовж чотирьох років керував територіальним департаментом зовнішньополітичного відомства. У листопаді 2015 року дипломат знову очолив посольство в Індії. Через рік за сумісництвом став послом на Мальдівах, Непалі та Шрі-Ланці.

*****

Поліха Ігор [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 57: фотогр.

25 червня 1940 р. в с. Мала Березовиця Збараського району (нині Тернопільський) народився **Левків Тарас Богданович** – художник-кераміст, графік, педагог. Заслужений діяч мистецтв України (1997), завідувач відділу художньої кераміки Львівського державного коледжу

декоративного і ужиткового мистецтва імені Труша.

Закінчив відділ кераміки Львівського училища прикладного мистецтва імені Івана Труша (1959-1964 викладач з фаху – Тарас Драган), Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва (1971). 1970 року відбулась перша персональна виставка художньої кераміки Тараса Левківа у Львові. 1972 року – перший представник від України на III міжнародному біенале у Валлорісі (Франція). Учасник міжнародних конкурсів художньої кераміки у Фаенці (1974, 1978, 1979, 1980). Брав участь у виставках у Прибалтиці, Польщі (Ряшів 1976), (Сопот 1979); Угорщині (Будапешт 1980), НДР (Дюссельдорф 1982), ФНР (Вестервальд 1984). У 1980-х роках відбулось 17 персональних виставок. Зокрема у Ленінграді, Тбілісі, Тернополі. Загалом взяв участь у 102 регіональних, загальноукраїнських та міжнародних виставках, зокрема у Японії, Польщі, Росії, Естонії. Член утвореного у Львові 1989 року Клубу українських митців. Працює на стику сучасного мистецтва та традиційного народного промислу – гончарства. Застосовує широку палітру технік та матеріалів художньої кераміки. Займається графікою, створює композиції у техніці інтарсії. У 1990-х роках керував спорудженням спроектованої ним церкви святих Володимира та Ольги у Винниках під Львовом. Почесний громадянин Винник.

*****

Левків Тарас [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; всуп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 146-150: фотогр.

Серпень

18 серпня 1890 р. в с. Шили Збаразького району (нині Тернопільський) народився **Максим Іванович Кукурудза** – художник-декоратор. Навчався в реальній школі у м. Тернополі, закінчив художньо-промислову школу у Львові (1910). Вивчав іконопис у Почаївській лаврі, храмах м. Дубна (Рівненська область). У 1908-10 рр. – член УСДП Галичини. 1911-12 рр. – розписував церкви на Львівщині, Станіславщині (нині Івано-Франківська обл.), Волині. Під час Першої світової війни працював реставратором, художником-декоратором у містах Вятка, Володимир, Скатеринбург (нині РФ). Від 1929 року в – в м. Москві: наглядчак у Третьяковській галарей.

Заарештований і страчений 26 травня 1938 року на Бутовському полігоні біля Москви. Реабілітований у 1989 р. Інформація про Кукурудзу Максима Івановича опублікована у Книзі пам'яті «Бутовський полігон, 1937-38 рр.»

*****

Кукурудза Максим [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Шили: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збаразької міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2020. – С. 19-20.

Вересень

27 вересня 1930 р. в в с. Грозьово Старосамбірського р-ну, Львівської обл. народився **Грозовський Микола Васильович** – педагог, краєзнавець. Після закінчення Старосамбірської середньої школи вступив у Львівський політехнічний інститут. На першому курсі 27 травня 1950 року був заарештований за національно-визвольну боротьбу і засуджений Військовим трибуналом Дрогобицької області

терміном на 25 років (ІТЛ), 5 років з обмеженням прав, з конфіскацією майна. Каторгу відбував у Мордовії та під Омськом. Після повернення з каторги, де він відбув шість з половиною років, закінчив Бердянський педагогічний інститут, здобувши спеціальність вчителя математики. В 1967 році переїжджає на Тернопільщину, в 1968 р. одружується і з цього часу постійно проживає на Збаражчині в селі Базаринці. У 1975 році закінчив Тернопільський фінансово-економічний інститут за фахом – економіст. У 1991 році був реабілітований. Працював у Будинку школяра м. Збаража; вихователем та керівником клубу «Дорогою батьків ідуть сини» при Збаразькому ПТУ №25. Писав поезію, друкувався в районній пресі. В 1997 був виданий історичний нарис «Чотири села над Гнізною».

Помер 17 листопада 1999 року після важкої хвороби, похований в Збаражі.

Жовтень

8 жовтня 1965 р. в в с. Синява Збаразького р-ну (нині Тернопільський) народився **Турський Павло Зеновійович** – **військовик**. З 1973 по 1982 рр. навчався у Синявській восьмирічній школі, Бучацькому радгосп-технікумі, в якому з 1981 по 1985 рік, оволодів професією зоотехніка. 12 квітня 1985 року був призваний до лав діючої армії.

Як сміливий, надійний, вірний даному слову воїн, рядовий Турський був направлений на службу в Афганістан. Рядовий, санітар. Служив у військовій частині пп 51932. 25 вересня 1986 року Павло загинув, рятуючи товаришів. Похований у рідному селі. Нагороджений медаллю «За відвагу» і орденом Червоної Зірки (посмертно). Одна з вулиць села названа іменем П. Турського. На Синявській загально-освітній школі III ступенів урочисто відкрили і освятили меморіальну дошку загиблому в Афганській війні земляку Павлу Турському.

Відкриття меморіальної дошки приурочене 25-й річниці виведення військ з Афганістану. Спонсорську допомогу у справі вшанування пам'яті воїна-афганця надала Оксана Максимівна Джула.

*****

Турський Павло [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Синява: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2021. – С. 13-14.

15 жовтня 1935 р. в с. Золотій Слободі Козівського району Тернопільської області народився **Дмитраш Андрій Степанович** – кандидат технічних наук, виробничник, інженер, гомадський діяч. Винахідник, автор 60 раціоналізаторських пропозицій та вина-ходів, понад 100 публікацій у фахових виданнях та галузевій пресі України, Польщі, Словаччини, Німеччини, Чехії, США. У 1958 році закінчив Львівський лісотехнічний інститут, у 1963 році – Київський інститут харчової промисловості. З 1959 року – змінний інженер, згодом – заступник головного інженера Козівського цукрового заводу, з 1964 року – головний інженер, директор Борщівського цукрового заводу.

З 1971 року другою малою батьківщиною для Андрія Степановича Дмитраша стала Збаражчина. Сюди його призначено директором Збараського цукрового заводу, який у 1973 році перший в області був нагороджений, на той час, досить високою нагородою – перехідним прапором СРСР, а згодом – більше 20 разів був переможцем Всесоюзних змагань. Двічі заносився на Всесоюзну Дошку пошани, а також отримав Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР. За період роботи Андрія Дмитраша на керівній посаді було збудовано та введено в експлуатацію майже 12000 кв. м житлового фонду, а також стадіон, спортивний комплекс із волейбольним залом, басейнами, тиром, залами аеробіки тощо. Спортсмени заводу неодноразово ставали чемпіонами харчової промисловості

України, а волейбольна команда була навіть чемпіоном СРСР серед харчовиків. У будинку культури, збудованому в 1989 році, діяло багато гуртків художньої самодіяльності. Зокрема, ансамбль пісні й танцю та драматичний гурток отримали звання народних самодіяльних колективів. У 2001 році А. Дмитраш звільнився з посади директора та, згодом, став керівником-координатором із виробництва цукру в Республіці Узбекистан. Відтак, разом із сином Юрієм, заснував ТОВ «ЛАД». З ініціативи Андрія Степановича та за його сприяння в м. Збаражі збудовано церкву Святих Павла і Петра, також фінансувалось будівництво Свято-Покровської церкви. Фірма «ЛАД» надавала допомогу організації «Карітас», геріатричному відділенню в с. Зарудді, Збаразькому 45 територіальному центру соцобслуговування, школі-інтернату, дитсадкам тощо. А. С. Дмитраша занесено до Почесної книги м. Збаража.

*****

Дмитраш Андрій [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 44-45: фотогр.

Листопад

01 листопада 1925 р. в в с. Красносільці Збаразького р-ну (нині Тернопільський) народився **Яремук Ілля Петрович** – меценат, громадський діяч. Навчався у місцевій школі. 16-літнім юнаком під час німецької окупації працював продавцем у сільській кооперації. Як тількино відкрилася у м. Збаражі середня школа торговельного профілю, став її учнем (нині це СШ № 1). На території сіл Красносільці, Капустинці, Капустинецький Ліс, Чорний Ліс, Розношинці, а пізніше й Базаринці, у 1942-43 рр. організував осередок ОУН юнацтва, очолював його як підрайоновий під

егідою районного В. Телев'яка, про якого є згадка в Літописі УПА. У лиховісній воєнній круговерті опинився у німецькій армії, а після капітуляції Німеччини – в полоні в Італії (займався фотографуванням), в Англії (організовував продаж українських книжок та часописів з різних країн світу). У 1948 р. був звільнений з полону. Активно включився в українське суспільно-громадське життя на території Великобританії: був членом Союзу українців Британії і ветеранської організації. У 1951 р. переїхав у Канаду у м. Форт-Вілліам (тепер Тендер Бей, Онтаріо). Працював продавцем взуття, заступником менеджера, менеджером відділу взуття впродовж 11 років, а у 1965 р. заснував власну фірму, що розширилася до трьох крамниць. У 1984 р. заснував відділ крамниць, працюючи у власному бізнесі до 1993 р. І в Канаді відразу включився в громадське життя міста: став співзасновником Станиці Братства бувших вояків Української Дивізії Української Національної Армії і очолив першу Управу у місцевому товаристві «Просвіта», головував 9 років, співав у його хорі. Як тільки створилося канадське товариство прихильників Руху України за перебудову, очолив його відділ у Тендер Бей. Збараському осередку руху допомагав у друкуванні газети «Гомін» і додатку «Вісник Криму» (редактор Мирон Дикий). У 1993 р. організував відділ Канадського фонду «Дітям Чорнобиля» і керував ним 11 років. Допомога йшла 5 лікарням в Україні (зверх 715 тисяч доларів). Збараській лікарні надсилав багатофункціональні ліжка, ходулі, постільну білизну, інвалідні візки, інструменти, ксерокс, апарати, у тому числі й апарат для ультразвукової діагностики. І серед них – три машини швидкої допомоги, легковик. Одну із машин швидкої допомоги направили Вишнівецькій лікарні. Ілля Яремчук став першим, кого було занесено у Почесну книгу міста Збаража, отримавши звання Почесного громадянина Збаража за меценатство, «...за посильну допомогу жителям міста та району, за синівську любов до матері України і батьківську турботу про її дітей...» (із запису Почесної книги).

За допомогу школі в рідному селі Красносільці був іменованій почесним членом педагогічного колективу. Фінансував книгу «Я – дитина України», газети «Літературна Україна», «Українське слово», конкурс імені Яцика. Ілля побував на Україні не менше шести разів. У Києві разом з дружиною був учасником першого Всесвітнього форуму українців. З нагоди 75-річчя рідної школи № 1 м. Збаража залишив заповіт: додати з сімейного фонду на наступні 10 років до 400 ще 600 доларів: 300 – найкращим знавцям української мови, 300 – найкращим знавцям історії України. Премії вручаються на святі останнього дзвоника та випускного балу.

Іллі Петровича Яремчука не стало 23-го травня 2015-го року.

*****

Яремчук Ілля [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; всуп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 135-139: фотогр.

14 листопада 1965 р. в с. Новики Збараського району (нині Тернопільський) народився **Сосновий Микола Михайлович** – співак, автор пісень. Гран-прі всеукраїнських музичних фестивалів «Блакитний вогник» (2006, 2007, 2008 рр.) та інші нагороди. Закінчив Дубнівське культосвітнє училище (1988 р. Працював будівельником, музичним керівником Збараського «Райагробуду» (1985-91 рр.), музичним керівником на Збараському цукровому заводі (1991-98 рр.). Від 1998 р. – методист драматичного жанру РБК, водночас – художній керівник у ВАТ «Збаражгаз». Виконавець авторських та українських пісень. Написав пісні на слова В. Кравчука, Д. Павличка, Д. Рибчинського та ін. авторські аудіоальбоми: «Щось, десь, колись» (2007, 2008 рр.), «Пісенний вернісаж від Збаражгаз» (2007 р), «Пісня буде поміж нас» (2008 р.)

*****

Сосновий Михайло [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; всуп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 60-61: фотогр.

29 листопада 1955 р. в с. Колодне Збараського району (нині Тернопільський) народився **Присяжнюк Василь Степанович** – правник, заслужений юрист України. Закінчив Харківський юридичний інститут (1983, нині Національна юридична академія України). Від 1983 р. – працював помічником прокурора Маневецького району Волинської обл.; від 1995 р. – прокурор, старший прокурор відділу загального нагляду обласної прокуратури; від 1991 р. – прокурор м. Ковель; від 1998 р. – заступник прокурора Одеської обл.; 2000 р. – прокурор Рівненської обл.; 2001 р. – прокурор Запорізької обл.; 2002-2003 рр. – заступник Генерального прокурора України – прокурор м. Києва; член колегії Генеральної прокуратури України. Від 2004 р. – прокурором м. Київ. Василь Степанович є заслуженим юристом України (2002), Державним радником юстиції II класу (2001), у серпні 2005 року за високі досягнення у боротьбі зі злочинністю нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня. За тривалу і бездоганну службу наказом Генерального прокурора України його було нагороджено нагрудним знаком «Почесний працівник прокуратури України».

*****

Присяжнюк Василь [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Землі Збараської славетні імена: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; всуп. Слово Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 129-131: фотогр.

У **1895** році в с. Добромірка Збарзького району (нині Тернопільський) народився **Будка Данило** – громадський діяч. Брат Никити Будки. Закінчив гімназію у Тернополі. Під час Першої світової війни служив в австрійській армії. У 1928 році виїхав до Канади (м. Вінніпег). Працював редактором «Канадійського фермера», «Канадійського українця». У 1930-40 рр. був керівником канадсько-українського ін-ту «Просвіта». Організував «Виробничу кооперативу рукавиць» та «Опалову кооперативу Пн. Вінніпега», підтримував спортивні організації.

Помер 30 січня 1981 р.

*****

Весна, Х. Будка Данило Михайлович [Текст] / Х. Весна, Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А – Й. – С. 194.

У **1820** році в с. Чернихівці Збарзького району Збарзького району (нині Тернопільський) народився **Грицуняк Антін Андрійович** – народний оповідач, вїйт Чернихівців. Заможний газда (господар), неписьменний. Ставши вїйтом, доклав зусиль для подолання безладу в селі (пияцтва, крадійства, занедбання). У 1880 р. брав участь (мав коротку промову) у першому руському вічі у Львові. Симпатик Русько-української радикальної партії з 1890-х років, виступав на мітингах партії у Збаражі, селах повіту, Тернополі, Львові. 2 рази приїжджав до Львова на зїзди РУРП (через втому, недугу не виступав). Гостював Івана Франка у 1895 р. Був глибоко релігійним, критикував деморалізаційну роботу деяких священиків. Складав притчі, дотепні оповідання, сатиричні мініатюри, легенди. В 1895 році з ним познайомився Іван Франко, який записав (у грудні 1895, червні 1897 років у Чернихівцях) від нього сатиричні оповідання:

«Свинська конституція» (лягла в основу однойменної сатири І. Франка), «Притча про графа Бадені», «Розбійники та піп» та інші. Зібрані і записані І. Франком з уст А. Грицуняка твори (оповідання, пісні, легенди («Чоловіка не наситиш» та інші), перекази) були видані збіркою: «Антін Грицуняк, його життя та смерть і спадщина, яка по нім лишалася для нас» (1902 р.).

Помер Антін Грицуняк 29 березня 1900 р. у родинному селі. На його смерть І. Франко відгукнувся некрологом у газеті «Свобода» за 5 квітня 1900 р. На похороні був присутній посол Галицького сейму Дмитро Остапчук.

*****

Грицуняк Антін [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Чернихівці: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2023. – С. 11-12.

У **1895** році в с. Базаринці Збараського району народився **Довгань Василь** – підприємець, громадський діяч. У 20-их роках ХХ століття приїхав до США, працював у Нью-Йорку, потім у Детройті, де заснував власну фірму. Від 1949 р. – член Українського робітничого союзу, в якому 29 років був головним радним, першим заступником, головою контрольної комісії. Борець із комуністичними ідеями серед робітників. Співзасновник і довголітній голова Української вільної громади Америки. Співзасновник Злученого українського допомагального комітету Америки та ін. організацій, у який займав провідні становища. Активний у товаристві «Гайдамаки» та інших українських об'єднаннях.

Помер у грудні 1970 р. в м. Детройті, США.

*****

Волинський, Б. Довгань Василь [Текст] / Б. Волинський // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А – Й. – С. 514.

У **1915** році в с. Добриводи Збараського району (нині Тернопільський) народився **Ліщинський Мирослав** –

кооперативний діяч. Член похідної групи ОУН, голова міської управи Проскурова та редактор. Після закінчення початкової школи в рідному селі вступив до української державної гімназії в Тернополі, пізніше – студент Богословської академії у Львові. Брав участь у громадській роботі. Від юнацьких років був членом читальні «Просвіти», «Рідної школи», належав до організації українських націоналістів («М»). В 1941-44 рр. – бургомістр м. Проскурова. Видавав газету «Український голос», був відповідальним за редакцію, що дало змогу редакції міцно стояти «на ногах», як у фінансовій так і безпечній діяльності. ОУНівці прагнули організувати патріотичну боротьбу серед населення і готували його до боротьби за самостійну Україну. Зі Львова доправлялась національна література, яка потім розповсюджувалася в окрузі. Під час Другої світової війни емігрував до м. Кракова (Польща), згодом – до Берліну, де розпочав економічні студії, які закінчив у Мюнхені (обидва – Німеччина). Від 1950 р. – в Австралії (м. Мельбурн), де разом з Владикою І. Прашком організував суботні школи і церковно-громадські товариства, щоб примножити духовні блага для свого народу. Діяльний в організації кооперативного сектору. Співініціатор «Братської каси» при Українському католицькому братстві – основи кредитування кооперативи «Дністер», її голова 1959-60 рр., 1962-64 рр., 1973-77 рр. співорганізатор ін. кооператив Австралії, згодом – голова її контрольної комісії.

Помер у 1982 році, похований у Мельбурні.

*****

Ліщинський Мирослав [Текст] // Скарбниця талантів землі Доброводівської: реком. бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа. – Збараж, 2019. – С. 20-21.

У 1875 році в с. Шили Збараського району (нині Тернопільський) народився **Старицький Григорій** – диригент,

громадський діяч. (Батько Мирослава Скала-Старицького.) У 1899 році на запрошення о. О. Левицького очолив церковний, а згодом і світський хор та драматичний гурток «Просвіти» у містечку Скала-над-Збручем (нині Скала-Подільська), яка станом на 1908 р. нараховувала 684 членів і вважалася найбільшою в Галичині. При тамтешній читальні, яку регулярно відвідували 240 членів, діяв не лише хор, а й драмгурток, оркестр на 18 інструментів, крамниця, позичкова каса, шпихлір, як тут, над Збручем, називали комору, де зберігалася сільськогосподарська продукція. Член 1-го повітового комітету УНДО, агент асекураційного товариства «Дністер» і «Народної торгівлі» (всі в м. Борщів»). Підтримував дружні стосунки з Іваном Франком. Учасник Першої світової війни, перебував у російському полоні, після повернення поляки ув'язнили його за політичну діяльність у Чортківській тюрмі.

Помер Григорій Старицький 1943 року у містечку (нині смт) Скала-Подільська Борщівського району.

*****

Старицький Григорій [Текст] // Пишаюся селом своїм, його людьми, його красою: село Шили: реком. бібліогр. посіб. / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2020 – С. 24-25.

У **1920** році в с. Капустинці Збараського району народився **Телев'як Петро Максимович** – громадський діяч. Діяльний в «Просвіті» та інших товариствах. Від 1941 р. – член ОУН. 10 липня 1941 року вступив до Української революційної армії (УРА), де пройшов військовий вишкіл. Після розпуску УРА три роки виконував завдання провідників ОУН.

Від 1944 року – на Заході, 1947 р. – в Англії (м. Лондон), учасник просвітянської роботи української діаспори, організатор гуртків художньої самодіяльності. Автор книг-спогадів «Від своєї долі не втечеш» (Лондон, 2000),

публікацій у періодиці. У 1992, 1994 рр. приїжджав в Україну, зокрема на Збаражчину.

*****

Мельничук, Б. Телев'як Петро Максимович [Текст] / Б. Мельничук, А. Сенік // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А – Й. – С. 612.

Села-ювіляри

Колодно

(560 р. з часу першої писемної згадки)

Колодно – село Збараського району (нині Тернопільський) Тернопільської області, (До 2015 орган місцевого самоврядування – Колодненська сільська рада, від вересня 2015 року – центр Колодненської сільської громади, відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 724-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Тернопільської області» увійшло до складу Збараської міської громади.) До Колодного приєднано хутір Жолоби. Хутір Стадарня було знято з обліку у зв'язку із переселенням жителів.

Розташоване на лівому березі річки Гнізна, за 12 кілометрів на північ від районного центру – міста Збаража. Частина Колодного, Лісовиччина, роозташована південніше, за 10 кілометрів від міста, колись було окремим селом. Перша писемна згадка про Колодне сягає **1465** року. Згідно з актом про перерозподіл земель між князями Збараськими Семеном, Солтаном і Васи́лем, до князя Семена відійшло місто Колодень, а сам він отримував титул князя Колодненського. У 1518–1545 роках містечком володів князь Острозький. У 1545 році його захопив краківський каштелян Ян Амор Тарнавський – засновник Тернополя. У 1589 році на Колодень напали татари, відтоді поселення – село. Під час Визвольної війни проти польського поневолення під проводом Богдана Хмельницького жителі села брали участь у облозі Збараського замку. Від Острозьких Колодне перейшло у власність до Цетнерів, від них у 17 столітті до Свейковських. У 19 столітті селом володів граф Грохольський. У 1894–1895 роках у Колодному була епідемія

холери. В кінці XIX – на початку XX століття діяли «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар» та інші українські національні організації. В 1969 році споруджено пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні воїнам-односельчанам. В селі діють загальноосвітня сільська школа I-III ступенів, АЗПСМ (амбулаторія загальної практики сімейної медицини), клуб, бібліотека, відділ зв'язку. Є церкви: Святого Михаїла (1575, дерев'яна), реставрована у 1991 році, а також кам'яна Святого Миколая з XVIII століття. Є також Дім молитви, споруджений у 1990-их роках. 17 листопада 2013 року відбулося освячення Свято-Михайлівського храму, таїнство звершив постійний член Священного синоду УПЦ КП, митрополит Черкаський та Чигиринський Іоан. У селі народились: український художник та лікар М. Качуровський; правник, заслужений юрист України та меценат В. Присяжнюк.

*****

Клименко, О. Колодне [Текст] / О. Клименко, М. Мурза // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2. К – О. – С. 142.

Чернихівці

(685 р. з часу першої писемної згадки)

Чернихівці – село у Збараському районі (нині Тернопільський). (Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 724-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Тернопільської області» увійшло до складу Збараської міської громади).

Розташоване на берегах р. Гнізна. Перша писемна згадка – **1340**; 1463 р. згадано, як Чернихів, 1523 – як місто, що мало замок. Унаслідок татарських нападів 1474, 1521, 1527 і 1589 містечко занепало. XVI ст. в Чернихівцях діяв Василянський монастир із чудотворною іконою Пресвятої Богородиці. У щоденнику У. Вердума за 1672 рік населений пункт згадано, як село з замком. 1831 – пошесть холери (збереглися пам'ятні хрести). Наприкінці XIX ст. – один з центрів килимарства. Діяли "Просвіта", "Союз українок" та

інші товариства, кооперативи. 6 липня 1941 – 7 березня 1944 років під німецько-фашистською окупацією.

Є церква Пресвятої Трійці (1768, мурована; збереглася частина ротонди (друга половина 13, початок 14 ст.), котру використовують як захристія), капличка (1990-і рр.), п'ять давніх і дві нових фігури, зокрема св. Теклі, Матері Божої, св. Миколая. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у радянсько-німецькій війні (1989), насипано символічну могилу Борцям за волю України (1991, реставровано 2006 за кошти І. Мазуренка та З. Чернецького), встановлено пам'ятний знак на честь скасування панщини (1848, відновлений 1990) та меморіальну таблицю на честь перебування І. Франка (1991).

Працюють ЗОШ I-III ступенів, дитячий садок, будинок культури, бібліотека, АЗПСМ, торгові заклади, стоматологічний кабінет, земельні паї орендують фермерські господарства "Земля", "Колосок", "Нива".

У Чернихівцях народилися: А. Грицуняк, В. Джус, К. Мазуренко, М. Мечник, М. Січинський, М. Ратушний, Р. Бойко, І. Вітенько. Перебували І. Франко (1895, 1897), А. Шептицький (1906). Поблизу Черниховець виявлено археологічні пам'ятки висоцької культури. Є ботанічна пам'ятка природи місцевого значення Черниховецькі липи (0,045га).

Про село у 2013 р. видав книгу М. Петришин "Чернихівці: відомі й забуті сторінки історії (1463-2013)".

*****

Уніят, В. Чернихівці [Текст] / В. Уніят // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т. 3. П – Я. – С. 593-594.

Чорний ліс

(120 р. з часу першої писемної згадки)

Чорний Ліс – село в Збарязькому районі (нині Тернопільський) Тернопільської області. (Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 724-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Тернопільської області» увійшло до складу Збарязької міської громади).

Засноване в **1905** році. Розташоване в центрі району.. Вже в кінці XIX (після 1896 р.) – на початку XX століття внаслідок розпродажу панських маєтків Збарзького ключа Тадеушем Нементовським жителі з навколишніх сіл (Залужжя, Базаринці, Красносільці, Тарасівка та ін.) почали скуповувати ділянки землі і лісу, корчувати дерева, будувати селянські хати та обробляти землю. Що стосується заснування села Чорний Ліс, то ряд авторів (Грозовський, Ющишин) схиляється до думки, що першим поселенцем села був Максим Волошук (в дійсності Максим Олещук), який, на їх думку, переселився в кінці XIX на початку XX століття. Будинок побудований у 1894, стодола і стайня – в 1900 роках. Це були перші будівлі на території Чорного Лісу. З часом, до Чорного Лісу переселилося ще декілька родин з навколишніх сіл, які також купили тут землю. Згодом нижче сучасного костьола була викопана криниця, яка була єдиним джерелом питної води. Сюди мешканці села приходили прати, напувати худобу і т.п. Пізніше, кожен господар намагався викопати свою власну криницю, або вибити «помпу». Національний та релігійний склад мешканців Чорного Лісу складався переважно з українців та поляків, практикувалися змішані шлюби. До 1939 року в селі було побудовано костюл та церкву, засновано осередок "Просвіти" та УНДО, проводилися фестини, та фольклорні заходи, функціонувала читальня. Після поселення в Чорному Лісі першого поселенця – Максима Олещука, землі та ліс у почали купувати і інші заможні люди, як української, так і польської національності. Одним з перших поселилася в Чорному Лісі родина Плавуцьких. З тих пір починають зароджуватися елементи культурно-релігійного життя. З 1569 по 1772 рік на околиці Чорного Лісу, який тягнувся до Залозецького шляху, було місце виконання смертних вироків через повішання і мало назву "Krenci 62 glowy" (скручувати голови) на місці будівлі комбикормового заводу. Це був невисокий, до 1 метра, круглий насип в діаметрі до 4 метрів на якому знаходилися шибениця. Страчених хоронили там же, тому на цьому місці часто "чіплявся блуд". Смертні вирoki відмінили за панування Австрії. В кінці XIX ст. Бенедикт Понічковський встановив там дві фігури Спасителя і Богородиці на одному постаменті. Ці фігури були частково пошкоджені під час I-ї світової війни і цілковито знищені після II-ї. На західній околиці села Чорний Ліс знаходиться місцевість з топонімічною назвою "Попівщина". Існує декілька версій походження цієї назви. У 1756 році Олександр Галецький записав бернардинам Збарзького монастиря сад в Чорному Лісі. В

цій самій місцевості у 1789 році граф Вінцентій Потоцький подарував бернардинам город разом із садом і частину лісу в місцевості Чорний Ліс. Офіційно про це монастир був повідомлений 7-го червня того ж року управителем залужанських лісів Яном Бораковським. Можливо, саме з цим і пов'язана назва місцевості на західній околиці Чорного лісу – "Попівщина". Інша версія походження цієї назви випливає з того, що землями на південний захід від Чорного Лісу володів відомий на Збаражчині і за її межами пасічник Євген Білінський. Північніше Збаража (на західній окраїні Чорного Лісу) з 1772 року, після Першого поділу Польщі було встановлено кордон між Австрією і царською Росією, який проіснував до початку I-ї світової війни 1914 року. Остаточо кордон оформився з 1795 року і проходив по р. Збруч і став добре охоронятися лише після російсько-французької війни 1812 року. Від Збаража до російської границі було 6 кілометрів. На кордоні була, так звана, переходова буда, через яку можна було легально переходити до Росії, очевидно, хто мав перепустку. На австрійському боці були пости жандармерії і скарбової (митної) сторожі, що відповідно перевіряли перепустки та крам, який перевозився через кордон. У 1877 р. 63 кількість митних установ Радзивилівського митного округу збільшено на одну одиницю - поблизу села Колодного почала функціонувати Збараська митна застава. Побіч цих установ була корчма, де могли зупинятися мандрівники та контрабандисти, що таємно і нелегально перетинали кордон в обидва боки. В цій корчмі вони іноді залишали більшу частину зароблених грошей (рублів та ринських). Всі ці будівлі називалися Збараська Буда. На російському боці були пости митного і паспортного контролю, а крім того казарми для митників і солдатів-"об'їзчиків". Недалеко села Шимківці, між Капустинцями і Чорним Лісом стояла військова частина російської прикордонної сторожі, були конюшні, казарми, склади та інші допоміжні будівлі. Звідси направлялися парні дозорці (піші і кінні) на встановлені прикордонні смуги. Безпосередньо в с. Шимківці розміщувався гарнізон солдат-прикордонників чисельністю до взводу, а місце жителі називали його просто "пост". В серпні 1914 року, з початком I-ї світової війни, кордон практично перестав існувати. В період панування Польщі на території Чорного Лісу було фактично відновлено вищезгаданий нами кордон. В 1932 році польський уряд заклав на Волині всі читальні "Просвіти". Був зроблений штучний кордон між Волинню і Галичиною, так званий – "Сокальський кордон". По колишньому російсько-австрійському кордоні

встановлено окремі митниці і пункти перевірки. Слово "Україна" замінене на "Малопольща", а місцеве населення поляки називали "холопами" та "бидлом". "Сокальський кордон" простягався від міста Сокаля по галицько-волинській межі. Це був умовний термін для визначення адміністративної межі між Галичиною і українськими північно-західними землями (Волинню і Холмщиною), за польської окупації 1920-1939 років. З метою розбити і послабити життя українців в Польщі, влада не дозволяла поширення українських установ і організацій, які діяли в Галичині за "Сокальським кордоном" (культ.-освітні: "Просвіта", "Рідна школа"; суспільні: "Союз українок" та ін.; руханкові: "Січ", "Луг", "Сокіл"). Конкордат Польщі з Апостольською столицею з 1925 року обмежив діяльність греко-католицької церкви Галичини і підпорядкував її римо-католицьким єпископам. Було утруднено також поширення за межі "Сокальського кордону" української книжки, преси, що появлялась на Галичині і навіть обмін української людності. Однак на території бувшої Австро-Угорщини польською владою вводились деякі послаблення. В Чорному Лісі в 30-х роках було засновано при читальні аматорський гурток та хор. Місцеві аматори сцени ставили такі вистави як "Назар Стодоля", "Сватання на Гончарівці", "Мартин Боруля" та інші, відбувалися концерти присв'ячені пам'яті Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка. Як описує Микола Грозовський, у читальні було організовано курси крою і шиття, а на господарстві Гудими часто проводили фестини. Діяльними членами просвіти були родини Ковальчук, Комендат, Гудими, Оля і Соня Ванькевич. В селі було відкрито однокласову школу з чотирма відділами. Учителями були Василь Кульчицький, Вероніка Романюк (Баб'як), пані Чорнокольська, Галина Возна, пані Бобиляк. В 1924 році в цій школі навчалося 32 учні (з них 18 латинників (поляків) та 14 греко-католиків), 23 сироти. У 1927 рік в селі було 100 греко-католиків, в 1934-1935 навчальних роках – 46 учнів, а на 1940-1941 роки – 23. Після приходу у 1939 році перших "совітів" початкову школу було переведено з польської на українську мову навчання. Цікаві матеріали про чорноліську "Просвіту" наводить М. Грозовський у своїй книзі "Чотири села над Гнізною". Йому потрапили до рук у державному центральному історичному архіві м. Львова матеріали про діяльність товариства. У селі є церква Всіх Святих (1934, кам'яна), костьол (1913, нині діючий).

*****

Чорний Ліс (Збаразька міська громада) [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорний_Ліс_\(Збаразька_міська_громада\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорний_Ліс_(Збаразька_міська_громада)), Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 17.01.2024.

Список використаної літератури

Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – 74 с.

Збараж: події, дати, імена [Текст]: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. – 80 с.: фотогр, іл.

Літературна Збаражчина [Текст]: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Всеукр. громад. орг. «Укр. бібл. асоц.», Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. П. Сороки. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. – 208 с.: фотогр.

Література землі Збаразької: бібліогр. посібн. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж: [б.в.], 2005. – 50 с.

Література землі Збаразької [Текст]: бібліогр. посіб. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2005. – вип. 3. – 61 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст] / передмова Г. Яворського. – Тернопіль: Збруч, 2004. – Т. 1. А-Й. – 696 с.,
2005. – Т. 2. К- О. – 706 с.,
2008. – Т. 3. П – Я. – 708 с.,
2009. – Т. 4. (додатковий) А – Я. – 788 с.

ЗМІСТ

Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року	3
Вербовецький В.	4
Хрін В.	6
Багрій П.	7
Кіріндась В.	10
Смакула О.	12
Малевич А.	17
Кравчук В.	20
Січень	
Джус В.	23
Смолій І.	24
Гевко Б.	25
Березень	
Грещук Г.	26
Загородний М.	27
Мечник П.	28
Дудинський Р.	30
Квітень	
Пастушенко В.	31
Травень	
Сергеева-Черненко Н.	32
Червень	
Ярема І.	33
Поліха І.	34
Левків Т.	35
Серпень	
Кукурудза М.	36
Вересень	
Грозовський М.	36
Жовтень	

Турський П.	37
Дмитраш А.	38
Листопад	
Яремчук І.	39
Сосновий М.	41
Присяжнюк В.	42
*****	
Будка Д.	43
Грицуняк А.	43
Довгань В.	44
Ліщинський М.	44
Старицький Г.	46
Телев'як П.	46
 Ювілейні дати населених пунктів Збаражчини	
Колодно.....	47
Чернихівці.....	48
Чорний Ліс.....	49
Список використаної літератури	53